

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

Poslanska skupina Nova Slovenija - krščanski demokrati

Šubičeva ulica 4, 1000 Ljubljana

t: 01 478 96 70, e: ps-nsi@dz-rs.si, www.dz-rs.si

SKUPINA POSLANK IN POSLANCEV
prvopodpisani Janez Cigler Kralj

Datum: 21. 2. 2025

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE
mag. Urška Klakočar Zupančič, predsednica

Na podlagi 88. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99, 75/16 – UZ70a in 92/21 – UZ62a), 19. člena Zakona o poslancih (Uradni list RS, št. 112/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 39/11, 48/12, 17/22 in 95/24) in 114. člena Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13, 38/17, 46/20, 105/21 – odl. US, 111/21, 58/23 in 35/24) vlagamo podpisane poslanke in poslanci

PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH
ZAKONA O SOCIALNO VARSTVENIH PREJEMKIH

in ga pošiljamo v obravnavo na podlagi 114. in 115. člena Poslovnika državnega zbora.

Predlagamo, da Državni zbor obravnava Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih po rednem postopku.

Pri obravnavi predloga zakona v Državnem zboru in pri delu njegovih delovnih teles bo sodeloval poslanec Aleksander Reberšek.

Prilogi:

- Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih;

- podpisi poslank in poslancev:
 - Janez Cigler Kralj,
 - Aleksander Reberšek,
 - dr. Vida Čadonič Špelič,
 - Iva Dimic,
 - Jožef Horvat,
 - Franc Medic,
 - Jernej Vrtovec,
 - mag. Janez Žakelj.

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

Ureditev denarne socialne pomoči (v nadaljnjem besedilu: DP) je določena z Zakonom o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13, 90/15, 88/16, 31/18, 73/18, 196/21 – ZDOsk in 84/23 – ZDOsk-1; v nadaljnjem besedilu: ZSVarPre) in Zakonom o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17, 77/18, 47/19, 189/20 – ZFRO, 54/22 – ZUPŠ-1, 76/23 – ZŠolPre-1B in 122/23 – ZŠtip-1C; v nadaljnjem besedilu: ZUPJS).

Z DP se v skladu z ZSVarPre posamezniku oziroma družini zagotavljajo sredstva za zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb v višini, ki omogoča preživetje. Šteje se, da je preživetje omogočeno, če so upravičencu zagotovljeni dohodki, s katerimi razpolaga po plačilu davkov in obveznih prispevkov za socialno varnost, v višini minimalnega dohodka, določenega s tem zakonom (cenzus). V to višino so vključeni tekoči stroški osnovne prehrane, ogrevanja, osnovne obutve in obleke, elektrike in stroški osnovne higijene, kar pomeni, da je DP namenjena osnovnemu preživetju oziroma kritju nujnih življenjskih stroškov.

Odobrena višina DP, ki jo prejme prejemnik zase in za svoje družinske člane, je odvisna od višine dohodkov družine, števila družinskih članov, premoženja (nepremičnin, prihrankov) ter zagotovljene oskrbe in morebitnega obstoja krivdnega razloga (npr. neprijavljenost pri Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadaljnjem besedilu: ZRSZ) ali izbris iz evidence brezposelnih oseb zaradi neizpolnjevanja obveznosti, prestajanje zaporne kazni).

Višina DP, ki naj bi preprečevala absolutno revščino in zagotavljala sredstva za zadovoljevanje minimalnih potreb, ki omogočajo preživetje, se določi tako, da se od višine, ki zadošča za preživetje – od minimalnega dohodka samske osebe oziroma seštevka minimalnih dohodkov posameznih družinskih članov družine (t. i. cenzus), odšteje dohodek samske osebe oziroma družine, ugotovljen na način, ki ga določa zakon (lastni dohodek).

Minimalni dohodek samske osebe oziroma seštevka minimalnih dohodkov posameznih družinskih članov družine se po veljavnem zakonu določi v skladu z ekvivalenčno lestvico in glede na razmerje do osnovnega zneska minimalnega dohodka (v nadaljnjem besedilu: OZMD).

Posebna oblika DP je izredna denarna socialna pomoč (v nadaljnjem besedilu: IDP). IDP se lahko dodeli, če se ugotovi, da se je samska oseba ali družina iz razlogov, na katere ni mogla ali ne more vplivati, znašla v položaju materialne ogroženosti oziroma če izkazuje izredne stroške, ki so vezani na preživljanje, ki jih z lastnim dohodkom ali lastnim dohodkom družine ne more pokriti.

ZSVarPre ne določa dolžnosti upravičenca, da dokaže namensko porabo dodeljene

DP, razen ko je podeljena IDP. Glede na namen DP ZSVarPre pooblašča center za socialno delo (v nadaljnjem besedilu: CSD), da DP izplača v naravi, če je CSD znano, da nekdo ne uporablja DP v skladu z njenim namenom. ZSVarPre v 38. členu namreč določa, da se DP praviloma izplača v denarju, v utemeljenih primerih pa se lahko deloma ali v celoti izplača v naravi oziroma t. i. funkcionalni obliki (boni, naročilnice, plačila računov itd.). ZSVarPre zdaj prek izplačila v naravi (navedeno uredi CSD) omogoča izplačevanje oziroma nakazovanje DP tudi direktno izvajalcu storitve gospodarske javne službe, vendar le v utemeljenih primerih v skladu s prosto presojo CSD. Utemeljeni primeri izplačevanja v funkcionalni obliki obstajajo, kadar obstaja velika verjetnost, da posameznik oziroma družina denarnega prejemka ne bo namenila za namen preživetja in bo zato ogrožena socialnoekonomska varnost posameznika oziroma družine, npr. zaradi alkoholizma in drugih oblik zasvojenosti in podobno. Razloge za izplačilo v funkcionalni obliki mora CSD v odločbi obrazložiti, DP pa se lahko izplača le za namen pokrivanja stroškov, katerim je namenjena (npr. za plačilo hrane, plačilo položnic – elektrika, ogrevanje ipd.).

CSD-ji v skladu z Zakonom o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A, 28/19, 189/20 – ZFRO, 196/21 – ZDOsk, 82/23 in 84/23 – ZDOsk-1; v nadaljnjem besedilu: ZSV) zagotavljajo posameznikom ali družinam tudi socialnovarstvene storitve, in sicer prvo socialno pomoč, osebno pomoč in pomoč družini za dom. Ko npr. CSD dobi informacijo, da družini ali posamezniku zaradi neplačevanja mesečnih življenjskih stroškov, ki ima širše socialne razsežnosti, grozi izvršba, se z njim poveže ter uporabi veščine in elemente strokovnega dela. V okviru socialnovarstvene storitve prva socialna pomoč strokovni delavec CSD s posameznikom prepozna in opredeli stiske ali težave, oceni mogoče rešitve in ga seznani z mogočimi oblikami (denarne) pomoči ter mu predstavi mrežo in programe izvajalcev, ki mu lahko pomagajo. CSD lahko pomaga tudi s socialnovarstveno storitvijo osebna pomoč, vendar ob soglasju uporabnika, s tem da ponudi pomoč in oporo posamezniku s svetovanjem, kako izboljšati svoje socialne zmožnosti. Lahko pa tudi s pomočjo celotni družini s socialnovarstveno storitvijo pomoč družini za dom, kjer CSD ponuja strokovno pomoč in svetovanje celotni družini za urejanje odnosov in iskanje rešitev za izhod iz stiske. V skladu s 35. členom ZSVarPre, ki ureja pravico do DP, obstaja tudi možnost, da lahko CSD z upravičencem na podlagi opredelitve socialne problematike oziroma stisk in težav ter ocene možnih rešitev sklene dogovor o aktivnem reševanju njegove socialne problematike (vključitev v psihosocialno rehabilitacijo, zdravljenje, da morajo otroci obiskovati osnovno šolo itd.), v katerem se določijo aktivnosti in obveznosti upravičenca in prenehanje upravičenosti do DP v primeru neupravičenega prenehanja izvrševanja dogovora.

ZSVarPre nadalje določa, da mora vsakdo po svojih sposobnostih zagotavljati dostojno preživetje sebe in svojih družinskih članov. Kdor si ne more preživetja zagotoviti sam z delom, s pravicami iz dela ali zavarovanja, z dohodki iz premoženja in drugih virov oziroma z nadomestili ali prejemki po drugih predpisih ali s pomočjo tistih, ki ga morajo preživljati, ima pravico do DP v višini in pod pogoji, določenimi s tem zakonom in ZUPJS. Do DP je tako upravičen posameznik, ki sam materialne varnosti po merilih tega zakona začasno ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati. Okoliščine, na katere bi posameznik lahko vplival, veljavni

zakon določa s primeri.

ZSVarPre glede na različne življenjske primere primeroma navaja krivdne razloge, zaradi katerih oseba ne pridobi DP ali se ji ta odvzame. Temeljno vodilo pri določitvi razlogov izhaja iz namena DP, tj. zagotoviti sredstva za preživetje, s katerimi oseba krije minimalne življenjske stroške. DP je torej prejemek, ki posamezniku oziroma družini zagotovi sredstva za osnovno preživetje v času, ko zaradi razlogov, ki niso na strani posameznika, sredstev za preživetje nima. Na drugi strani pa ves čas obstaja obveznost posameznika oziroma odraslega upravičenca do DP v družini, da je pripravljen delati oziroma izboljšati svoj socialni položaj.

Dolgotrajna, še posebej zelo dolgotrajna brezposelnost je problematična tako z vidika resnega upada delovnih zmožnosti in kompetenc brezposelnih kot z vidika njihove dolgotrajne odvisnosti od socialnih transferjev in nizkih razpoložljivih dohodkov njihovih gospodinjstev ter tveganja revščine.

Za slovenski sistem socialnih pomoči je že dalj časa značilno sorazmerno veliko število dolgotrajnih upravičencev do DP (slabih 60 % vseh odraslih upravičencev do DP), čeprav je ta pravica za osebe, ki so zmožne za delo in so v delovno aktivni starosti, načeloma zastavljena kot kratkotrajna, začasna, za obdobje premoščanja težav, zaradi katerih si posamezniki in družine ne morejo zagotavljati lastnih dohodkov (zaradi česar se DP tudi dodeljuje za sorazmerno kratko obdobje in je treba za »podaljševanje« pravice ponovno vložiti vlogo in CSD o tem ponovno odloča). Dolgotrajni upravičenci do DP so po ZSVarPre opredeljeni kot upravičenci, ki so DP v zadnjih treh letih (36 mesecih) prejeli vsaj dve leti (24 mesecev).

Za doseganje ciljev vključevanja na trg dela brezposelnih upravičencev do DP oziroma za namen preverbe, ali upravičenec do DP aktivno rešuje svojo socialno problematiko (kar je eden od osnovnih pogojev za upravičenost do denarne socialne pomoči) je neizogibno potrebno, da CSD ter ZRSZ medsebojno sodelujejo in se aktivno obveščajo v zvezi z obravnavo teh oseb. V nasprotnem primeru bi ta skupina oseb ostala brez ustrezne celostne obravnave, s čimer bi bil prizadet njihov zasebni in seveda tudi javni interes (npr. vstop na trg dela in prenehanje ekonomske odvisnosti od države). Ugotavljamo, da v veljavnem ZSVarPre ne obstaja pravna podlaga za izmenjavo podatkov med CSD in ZRSZ o upravičencih do DP (npr. podatkov o aktivnostih zaposlitvenega načrta, zaposlitvenih ciljev, vključevanju v storitve za trg dela, veččinah osebe in prepoznanih ovirah pri vključevanju na trg dela, dogovorih o aktivnem razreševanju socialne problematike ter o aktivnostih obeh institucij za razreševanje problematike posameznega upravičenca).

Za razrešitev ovir (težav v duševnem zdravju, težav z odvisnostjo ter socialnih in drugih podobnih težav, ki vplivajo na materialno ogroženost) posameznih upravičencev do DP je neizogibno potrebno tudi medsebojno sodelovanje CSD ter izvajalcev socialnovarstvenih programov v skladu z zakonom, ki ureja socialno varstvo, in organizacij, ki imajo status humanitarne organizacije v skladu z zakonom, ki ureja humanitarne organizacije. Ugotavljamo, da v veljavnem ZSVarPre ne obstaja pravna podlaga za izmenjavo podatkov med CSD ter izvajalci in organizacijami iz prejšnjega stavka o upravičencih do DP (npr. podatkov o prejetih denarnih dajatvah,

vključenosti upravičencev v socialnovarstvene storitve in programe ter drugih oblikah pomoči, kot so materialna pomoč v hrani, oblačilih, organizirana pomoč prostovoljcev, dogovorih o aktivnem razreševanju socialne problematike ter o aktivnostih vseh treh institucij za razreševanje problematike posameznega upravičenca).

Predlaga se, da se z namenom reševanja socialne problematike upravičencev do DP določi pravna podlaga za njihovo skupno obravnavo s strani zgoraj navedenih institucij in organizacij oziroma pravna podlaga za izmenjavo zgoraj navedenih podatkov.

Z namenom ekonomičnega upravljanja in razporejanja DP, namenske porabe DP ter z namenom pridobitve vsaj osnovnošolske izobrazbe se s predlogom zakona predlaga, da se DP izplačuje tri mesece v naravi, če Inšpektorat Republike Slovenije za šolstvo po uradni dolžnosti obvesti pristojni CSD o pravnomočni odločbi v prekrškovnem postopku zoper starše učenca, ki iz neopravičljivih razlogov ne obiskuje pouka ali drugih dejavnosti v okviru obveznega programa osnovne šole, ali če pri upravičencu obstaja dolg do javnih gospodarskih služb oziroma vzgojno-izobraževalnih zavodov. V predlaganem trimesečnem roku CSD upravičencu ponudi potrebne socialnovarstvene storitve, ki posamezniku oziroma družini omogočajo lažje reševanje osebne in ekonomske stiske (na primer finančno opismenjevanje).

Ugotavlja se, da je problem pri trajanju revščine v pasivnem odzivu revnih pri reševanju njihove socialne stiske, pri čemer je raven izobrazbe zelo pomembna. Posameznik mora prevzeti aktivno vlogo pri obravnavi in reševanju raznovrstnih problematik, s katerimi se sooča.

Ugotavlja se tudi, da obstaja problem neplačevanja osnovnih storitev izvajalcev javnih gospodarskih služb (odpadkov, vode, kanalščine itd.) ter vzgojno-izobraževalnih zavodov (vrtec, šole) pri nekaterih prejemnikih DP. Nekateri sčasoma razvijejo navado, da prenehajo s plačevanjem tistih stroškov, za katere ocenijo, da se ne bo nič drastičnega zgodilo, če jih ne bodo poravnali (na primer plačilo vrtca ali prehrane v šoli), ali pa da se niso pripravljeno/zmožni odreči nekaterim navadam oziroma razvadam, osnovne mesečne stroške pa na ta račun pustijo neporavnane. Določeni posamezniki oziroma družine imajo tudi slabo znanje/zmožnost upravljanja in razporejanja razpoložljivih virov ter odpor do institucij oziroma formalnih služb.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Cilja sprememb sta:

- pravična porazdelitev javnih sredstev glede na potrebe posameznika oziroma družine in glede na namen DP, tj. da pomoč prejmejo tisti, ki jo zares potrebujejo, in
- zagotavljanje višje socialne varnosti posameznikov oziroma celovita obravnavo posameznika z namenom, da se mu v primeru stiske in socialne ogroženosti pomaga preživeti in ga hkrati usposobiti tako, da je čim prej

sposoben ponovno prevzeti svojo »primarno vlogo«, tj. zagotavljati dostojno preživetje sebe in svojih družinskih članov.

Z izplačilom DP v naravi se zagotavlja ekonomično upravljanje in razporejanje DP, namenska poraba DP ter spodbuja pridobitev vsaj osnovnošolske izobrazbe, s čimer ima posameznik več možnosti za zaposlitev in manjše tveganje za revščino.

2.2 Načela

Pri pripravi zakona smo upoštevali **načelo subsidiarnosti** (glede odgovornosti posameznika za zagotavljanje lastne socialne varnosti in socialne varnosti njegovih družinskih članov) ter **načelo pravične razdelitve in transparentne porabe javnih sredstev in načelo ciljne usmerjenosti** (DP se dodeljuje tako, da se zagotovi pravična porazdelitev javnih sredstev glede na potrebe posameznika oziroma družine in glede na namen posamezne pravice, tj. da pomoč prejmejo tisti, ki jo zares potrebujejo). Načeli sta v predlog zakona vključeni z jasno določitvijo, kdaj se DP izplača v naravi.

2.3 Poglavitne rešitve

Aktivno reševanje socialne problematike oseb, ki so prejemniki denarne socialne pomoči:

- z obveznim izplačilom denarne socialne pomoči v naravi, v primeru, ko otrok ne obiskuje pouka ali obstaja dolg do javnih služb ali vzgojno izobraževalnih zavodov. S tem želimo predvsem nuditi zaščito otrokom, da se jim omogoči dokončanje najmanj osnovne šole, kar je podlaga za vstop na trg dela in samostojno življenje. Hkrati pa želimo nasloviti reševanje stisk posameznikov in družin, ki se soočajo s finančnimi težavami, predvsem z nudenjem socialnovarstvenih storitev, ki bi odpravile stiske (finančno opismenjevanje);

- z izmenjavo osebnih podatkov oseb v stiski, ki so v obravnavi na CSD, in sicer med CSD in ZRSZ ter med CSD in humanitarnimi organizacijami oz. izvajalci socialnovarstvenih programov, če so bili tam v obravnavi, s čimer se omogoča integrirana in celovita obravnava posameznika oziroma družine, ki je v obravnavi na CSD. Ključni cilj je opolnomočenje in vrnitev posameznika na trg dela, da sam poskrbi zase in za svojo družino.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Predlog zakona nima finančnih posledic za državni proračun in za druga javna finančna sredstva.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Predlog zakona ne predvideva porabe proračunskih sredstev v obdobju, za katero je bil državni proračun že sprejet.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1 Prikaz ureditve spodbude za delo v drugih pravnih sistemih

AVSTRIJA

Osebe, ki so sposobne za delo, morajo biti pripravljene opravljati razumno delo. Brezposelni prejemniki denarne socialne pomoči se morajo prijaviti na javnem zavodu za zaposlovanje (Arbeitsmarktservice). Uporabljajo se merila za upravičenost iz zakona o zavarovanju za primer brezposelnosti ne le glede sprejemanja primernega dela, temveč tudi glede primernih ponudb za usposabljanje, ukrepov za usposabljanje, tečajev nemškega jezika itd. Obstajajo izjeme, na primer zaradi starosti (moški nad 65 let, ženske nad 60 let), nege ali stalnega šolskega ali poklicnega usposabljanja, ki se je začelo in izvajalo namenoma pred 18. letom starosti (z izjemo univerzitetnega študija).

NEMČIJA

Samo kadar lahko upravičenec do nadomestila za preživljanje (Hilfe zum Lebensunterhalt) dela kljub omejenim zmožnostim (zaradi zdravja ali starosti), pomoč vključuje tudi ponudbo ustrezne zaposlitve ter pripravo in usmerjanje upravičene osebe. Upravičenci morajo sprejeti ustrezno zaposlitev in sodelovati v potrebnih pripravah.

Upravičenci, ki so sposobni delati, in osebe, ki skupaj z njimi živijo v skupnem gospodinjstvu (Bedarfsgemeinschaft), morajo uporabiti vse možnosti, da bi si izboljšali socialni položaj. Upravičenci, ki so sposobni za delo, morajo sodelovati pri vseh delovno usmerjenih ukrepih vključevanja.

HRVAŠKA

Tisti, ki so sposobni za delo, morajo biti registrirani pri hrvaškem zavodu za zaposlovanje in morajo sprejeti vsako ponudbo dela, ne glede na njihovo usposobljenost ali izkušnje, vključno z začasnimi in sezonskimi zaposlitvami. Če upravičenci do denarne socialne pomoči zavrnejo ponudbo za zaposlitev ali prekinejo zaposlitev, se njihova pravica do nadomestila prekine.

Naslednje skupine oseb so izvzete iz teh zahtev:

- osebe, ki imajo manj kot pet let do starostne upokojitve,
- otroci, mlajši od 15 let,
- osebe, starejše od 65 let,
- invalidne osebe,
- otroci od 15. leta do 18. leta starosti, če so v rednem izobraževanju (do 29 let),
- začasno nezaposljive osebe,
- nosečnice in matere do šest mesecev po porodu in
- starši, ki skrbijo za otroka do starosti enega leta, za dvojčka do tretjega leta in za otroka s hudo invalidnostjo do sedmega leta.

ŠVEDSKA

Vsakdo si mora prizadevati za zaposlitev z zadostno plačo, in sicer dokler je sposoben za delo. Obstaja veliko ukrepov na trgu dela, pri katerih mora prejemnik sodelovati, da bi prejel pomoč. Prejemniki imajo dostop tudi do javnega zavoda za zaposlovanje. Od 1. julija 2016 je bila zgoraj navedena zahteva vključena v Zakon o socialnih storitvah (pred tem je bila to zahteva iz sodne prakse). Poleg teh zahtev lahko urad za socialno varstvo zahteva, da oseba, ki prejema socialno pomoč, sodeluje pri pridobivanju delovnih izkušenj ali drugih dejavnostih za spodbujanje spretnosti, ki jih organizira občina, pod pogojem, da ni bilo mogoče zagotoviti ustreznega programa s področja politike trga dela za posameznika.

Preglednica 10: Spodbuda za delo za prejemnike DP v evropskih državah

Država	Spodbuda za neupoštevanje dela zaslužka
Češka	30 % zaslužka iz zaposlitve
Luksemburg	do največ 30 % zjamčenega minimalnega dohodka gospodinjstva vsak poklicni dohodek otroka, mlajšega od 25 let, do najvišjega zjamčenega minimalnega dohodka za prvo odraslo osebo (1.401,18 EUR na mesec)
Finska	mesečni dohodek pod 150 EUR
Malta	35 % minimalne plače
Velika Britanija	prvih 5,65 EUR zaslužka iz dela s skrajšanim delovnim časom (11 EUR, če DP prejema par, 23 EUR za edinega starša)

Vir: MISSOC, 2018.

ČEŠKA

S 1. junijem 2017 je bila na pobudo poslanske zbornice češkega parlamenta z zakonom uvedena obveznost izplačila DP v bonih, ki dovoljujejo nakup blaga po določeni vrednosti (najmanj 35 % in največ 65 %), in sicer za prejemnike, DP, ki so v zadnjih 12 mesecih prejeli DP več kot 6 mesecev. Sprememba je v praksi prinesla veliko problemov. Bone npr. ne sprejemajo povsod, pojavili pa so se tudi neželeni pojavi (»prekupčevanje« z boni). Zakonska ureditev je bila spremenjena 1. januarja 2019. S spremembo je bil dodan izčrpen seznam izjem od izplačila v bonih (npr. če je prejemnik DP oseba, ki ji je zdravstvena oskrba zagotovljena v celotnem koledarskem mesecu, ali če gre za osebo, ki ji je bil dodeljen dodatek za nego pri določeni stopnji odvisnosti) in določeno, da ima izplačevalec DP, prosti preudarek pri odločitvi, ali bo DP izplačana v bonih ali ne (lahko oceni okoliščine konkretnega primera in se odloči za vsak posamezen primer posebej).

5.1 Prilagojenost ureditve pravu Evropske unije

Predlog zakona ni predmet usklajevanja s pravnim redom Evropske unije.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

Predlog zakona ima administrativne posledice za delo CSD.

Denarna socialna pomoč se bo tri mesece izplačevala v naravi, če Inšpektorat Republike Slovenije za šolstvo po uradni dolžnosti obvesti pristojni CSD o pravnomočni odločbi v prekrškovnem postopku zoper upravičenca starša učenca, ki iz neopravičljivih razlogov ne obiskuje pouka ali drugih dejavnosti v okviru obveznega programa osnovne šole ali če pri upravičencu obstaja dolg do javnih gospodarskih služb oziroma vzgojno-izobraževalnih zavodov.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13, 90/15, 88/16, 31/18, 73/18, 196/21 – ZDOsk in 84/23 – ZDOsk-1) se naslov podpoglavja 1.12 spremeni tako, da se glasi »1.12 *Aktivno reševanje socialne problematike*«.

2. člen

35. člen se spremeni tako, da se glasi:

»35. člen

(1) Aktivno reševanje socialne problematike obsega oblike pomoči centra za socialno delo s ciljem opredelitve socialne problematike oziroma stisk in težav ter ocene možnih rešitev za namen reševanja socialne problematike upravičenca.

(2) Za namen aktivnega reševanja socialne problematike lahko na podlagi soglasja upravičenca centri za socialno delo medsebojno sodelujejo in si izmenjujejo potrebne osebne podatke z Zavodom Republike Slovenije za zaposlovanje, izvajalci socialnovarstvenih programov in humanitarnimi organizacijami, ki upravičenca istočasno obravnavajo v okviru svojih pristojnosti oziroma storitev ter programov, in sicer:

- z Zavodom Republike Slovenije za zaposlovanje podatke o aktivnostih zaposlitvenega načrta, zaposlitvenih ciljih, vključevanju v storitve za trg dela, veščinah osebe in prepoznanih ovirah pri vključevanju na trg dela, dogovorih o aktivnem razreševanju socialne problematike in o aktivnostih za razreševanje socialne problematike oziroma stisk in težav upravičenca,
- z izvajalci socialno varstvenih programov in humanitarnimi organizacijami o vključenosti v storitve in programe ter druge oblike pomoči, kot so materialna pomoč v hrani, oblačilih, organizirana pomoč prostovoljcev in drugo, o prejetih denarnih dajatvah in o vključenosti upravičenca v socialnovarstvene storitve.

(3) Center za socialno delo lahko z upravičencem na podlagi opredelitve socialne problematike oziroma stisk in težav ter ocene možnih rešitev sklene dogovor o aktivnem reševanju njegove socialne problematike (vključitev v psihosocialno rehabilitacijo, zdravljenje in podobno), v katerem se določijo aktivnosti in obveznosti upravičenca in prenehanje upravičenosti do denarne socialne pomoči v primeru neupravičenega prenehanja izvrševanja dogovora. V dogovoru lahko upravičenec tudi poda soglasje za medsebojno sodelovanje in izmenjavo potrebnih osebnih podatkov med centrom za socialno delo in v dogovoru opredeljenim izvajalcem storitve oziroma programa.

(4) Upravičenec ima pravico do povračila dejanskih stroškov, ki nastanejo zaradi izvrševanja dogovora iz prejšnjega odstavka, kar center za socialno delo opredeli v tem dogovoru.«

3. člen

V 38. členu se za drugim odstavkom doda nov, tretji odstavek, ki se glasi:

»(3) Denarna socialna pomoč se tri mesece izplačuje v naravi, če:

- Inšpektorat Republike Slovenije za šolstvo s pravnomočno odločbo v prekrškovnem postopku ugotovi, da učenec iz neopravičljivih razlogov ne obiskuje pouka ali drugih dejavnosti v okviru obveznega programa osnovne šole, in o tem obvesti center za socialno delo, ali

- izvajalec gospodarske javne službe oziroma vzgojno-izobraževalni zavod center za socialno delo obvesti, da ima upravičenec neplačan dolg, in predloži dokazilo o neuspeli izvršbi.«.

PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

4. člen

Postopki ugotavljanja upravičenosti do denarne socialne pomoči, ki so se začeli pred začetkom uporabe tega zakona, se dokončajo po določbah Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17, 77/18, 47/19, 189/20 – ZFRO, 54/22 – ZUPŠ-1, 76/23 – ZŠolPre-1B in 122/23 – ZŠtip-1C) in Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13, 90/15, 88/16, 31/18, 73/18, 196/21 – ZDOsk in 84/23 – ZDOsk-1).

5. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITVE ČLENOV

K 1. členu:

Skladno z vsebinsko spremembo 35. člena se tudi naslov podpoglavja spremeni v *Aktivno reševanje socialne problematike*.

K 2. členu:

Za doseganje ciljev vključevanja na trg dela brezposelnih upravičencev do denarne socialne pomoči oziroma za namen preverbe, ali upravičenec do denarne socialne pomoči aktivno rešuje svojo socialno problematiko (kar je eden od osnovnih pogojev za upravičenost do denarne socialne pomoči), je nujno, da centri za socialno delo ter Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje medsebojno sodelujejo in se aktivno obveščajo v zvezi z obravnavo teh oseb. V nasprotnem primeru bi ta skupina oseb ostala brez ustrezne celostne obravnave, s čimer bi bil prizadet njihov zasebni in seveda tudi javni interes (npr. vstop na trg dela in prenehanje ekonomske odvisnosti od države). Predlaga se, da na podlagi soglasja posameznega upravičenca za namen celostne obravnave centri za socialno delo in Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje izmenjujejo podatke o aktivnostih zaposlitvenega načrta, zaposlitvenih ciljev, vključevanju v storitve za trg dela, veččinah osebe in prepoznanih ovirah pri vključevanju na trg dela, dogovorih o aktivnem razreševanju socialne problematike ter o aktivnostih obeh institucij za razreševanje problematike posameznega upravičenca.

Za razrešitev ovir (težav v duševnem zdravju, težav z odvisnostjo ter socialnih in drugih podobnih težav, ki vplivajo na materialno ogroženost) posameznih upravičencev do denarne pomoči je potrebno tudi medsebojno sodelovanje centrov za socialno delo ter izvajalcev socialnovarstvenih programov v skladu z zakonom, ki ureja socialno varstvo, in organizacij, ki imajo status humanitarne organizacije v skladu z zakonom, ki ureja humanitarne organizacije. Predlaga se, da na podlagi soglasja posameznega upravičenca za namen celostne obravnave centri za socialno delo ter izvajalci in organizacije iz prejšnjega stavka izmenjujejo podatke o vključenosti v storitve in programe ter druge oblike pomoči (kot so materialna pomoč v hrani, oblačilih, organizirana pomoč prostovoljcev in drugo), o prejetih denarnih dajatvah in o vključenosti upravičenca v socialnovarstvene storitve.

V členu se tako opredeli pojem aktivnega reševanja socialne problematike, določi podlaga za sodelovanje in medsebojno izmenjavo potrebnih osebnih podatkov, ko je upravičenec že vključen v programe ali storitve oziroma prijavljen na Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje pod pogojem, da ga center za socialno delo in ZRSZ, izvajalci socialno varstvenih programov in humanitarne organizacije obravnavajo istočasno (tj. da je upravičenec istočasno vključen v programe ali storitve dveh ali več posameznih izvajalcev, pri čemer še ne gre za skupno obravnavo). Zapiše se tudi, da gre za izmenjavo potrebnih osebnih podatkov, ki niso predmet (redne) izmenjave podatkov po veljavni ureditvi, ter se opredeli nabor osebnih podatkov, ki se lahko izmenjujejo. Na koncu se opredeli dogovor kot možna oblika aktivnega reševanja socialne problematike – v okviru katerega se CSD in upravičenec dogovorita, da se bo upravičenec vključil v psihosocialno rehabilitacijo, zdravljenje in podobno. V dogovoru lahko upravičenec poda soglasje o izmenjavi potrebnih osebnih podatkov.

K 3. členu:

Z namenom ekonomičnega upravljanja in razporejanja denarne socialne pomoči, namenske porabe denarne socialne pomoči ter z namenom pridobitve vsaj osnovnošolske izobrazbe se z novim tretjim odstavkom 38. člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih predlaga, da se denarna socialna pomoč vedno izplačuje tri mesece v naravi, če Inšpektorat Republike Slovenije za šolstvo po uradni dolžnosti obvesti pristojni center za socialno delo o pravnomočni odločbi v prekrškovnem postopku zoper starše učenca, ki iz neopravičljivih razlogov ne obiskuje pouka ali drugih dejavnosti v okviru obveznega programa osnovne šole, ali če pri upravičencu obstaja dolg do javnih gospodarskih služb oziroma vzgojno-izobraževalnih zavodov.

K 4. členu:

Predlaga se, da se postopki za ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči, ki so se začeli pred začetkom uporabe tega zakona, dokončajo po veljavnih določbah Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev in Zakona o socialno varstvenih prejemkih.

K 5. členu:

Določa se, da začne zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

1.12 Dogovor o aktivnem reševanju socialne problematike

35. člen

(1) Center za socialno delo lahko z upravičencem na podlagi opredelitve socialne problematike oziroma stisk in težav ter ocene možnih rešitev sklene dogovor o aktivnem reševanju njegove socialne problematike (vključitev v psihosocialno rehabilitacijo, zdravljenje itd.), v katerem se določijo aktivnosti in obveznosti upravičenca in prenehanje upravičenosti do denarne socialne pomoči v primeru neupravičenega prenehanja izvrševanja dogovora.

(2) Upravičenec ima pravico do povračila dejanskih stroškov, ki nastanejo zaradi izvrševanja dogovora iz prejšnjega odstavka, kar center za socialno delo opredeli v dogovoru.

38. člen (način izplačevanja)

(1) Denarna socialna pomoč pripada upravičencu od prvega dne naslednjega meseca po vložitvi vloge. Kadar okoliščine to zahtevajo, se izplača takoj v naravi.

(2) Denarna socialna pomoč se praviloma izplača v denarju, v utemeljenih primerih pa se lahko deloma ali v celoti izplača v naravi (boni, naročilnice, plačila računov itd.).